

Motion till riksdagen 2021/22:3291

av **Matheus Enholm m.fl. (SD)**

Yttrandefrihet på internet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om yttrandefrihet och att utreda frågan om techjättar och deras definition närmare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att techjättarna i egenskap av sin storlek i legalt avseende bör betraktas som infrastruktur för informationsutbyte och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användarvillkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka villkor som ska gälla för konton på techjättarnas plattformar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om otillåten och subjektiv moderering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att moderera olagligt eller uppenbart oönskat innehåll och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om s.k. trusted flaggers och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skuggbanning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behörigheten att ta ned innehåll från internet bör regleras på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en myndighet bör tillses att övervaka och redovisa det yttrandefrihetsrättsliga klimatet på internet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till överklagande och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för Justitiekanslern, eller annan myndighet, att driva process i mål som rör yttrandefrihet på internet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner och skadestånd mot plattformar som tar ned innehåll som senare bedöms vara lagligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta påverkan på åsiktsbildningen vid fastställandet av skadeståndsstorlek i yttrandefrihetsmål på internet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att moderatorer bör utbildas i svensk yttrandefrihetslagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om användares rätt till fullödlig information i ord om varför ett visst innehåll visats för dem och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att genom manipulation av algoritmer otillbörligen missgynna eller premiera vissa åsiktsinriktningar eller partier och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En allt större och accelererande del av samhällets informationsutbyte äger rum på internet. Detta faktum har på jämförelsevis kort tid haft stora politiska, kommersiella och sociala följdverkningar. Information som förr i huvudsak delades genom klassisk etermedia och tryckt press har genom framväxten av internet och dess de facto techjättar i hög grad koncentrerats till ett fåtal mycket stora onlineplattformar.

Yttrandefriheten är en förutsättning för en fri och allsidig upplysning och kanske den enskilt viktigaste komponenten för att ett demokratiskt samhälle över huvud taget ska vara möjligt. Om de yttrandefrihetsrättsliga principerna inte värnas och regleras av parlament tillsatta efter fria och allmänna val, kommer istället villkoren för det framtida samtalet och offentliga meningsutbytet dikteras i småstiltta och snåriga användarvillkor. Villkor författade av högt avlönade jurister på uppdrag av ett fåtal inflytelserika aktieägare i framför allt USA. Dessa personer är i sin tur fria att driva sin egen agenda och rikta sina plattformar för att generera vinst eller styra det offentliga samtalet i den riktning de önskar. För att säkerställa en långsiktig och hållbar yttrandefrihet i Sverige behöver techjättarna regleras. Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att dra upp riktlinjerna för den svenska regleringen av techjättarna. Förslagen i denna motion är uppslag som Sverigedemokraterna tar med sig in i det arbetet.

Techjättar och användarvillkor

Att ha ett användarkonto på någon av de plattformar som ägs av de som inom ramarna för denna motion benämns som techjättar är ofta en praktisk förutsättning för deltagande i samhällsdebatten. Det krävs ofta även för näringsidkares marknadsföring liksom för enskildas sociala samvaro. De stora plattformarna kan därmed i förlängningen sägas utgöra infrastruktur för informationsöverföring snarare än betraktas som publicister eller något annat.

Andra mindre forum och hemsidor som inte tillnärmelsevis fyller samma centrala funktion är inte att betrakta som åsiktstorg och det finns därmed inte något behov av att reglera dem i samma omfattning. Detta gäller till exempel bloggar, nättidningar, andra mer konventionella civilsamhälleshemsidor med flera. Det första steget för en utredning blir således att finna en nationell definition på när en aktör skall betraktas som en techjätte. EU:s definition är en bra utgångspunkt för ett sådant arbete.

Ett åsiktstorg på de stora sociala medieplattformarna bör inte i användaravtalet kunna avtala bort en viss typ av åsiktsbildning i strid med de principer som fastslagits i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Användarvillkor bör givetvis alltså kunna utformas efter vissa målgrupper, åldersgrupper och andra förhållanden, dock aldrig i strid mot lag.

Rätt till konto

Grundförutsättningen för techjättarnas sociala medieplattformar bör vara att alla fysiska och juridiska personer, likt bankväsendets kontraheringsplikt, ska ha rätt till ett konto. Rätten till konto bör självklart kunna begränsas utifrån faktorer såsom ålder, på ett sätt som då tydligt bör framgå av användarvillkoren. Undantag från denna huvudregel bör tillkomma konton skapade för olaglig verksamhet (till exempel barnpornografi eller terrorverksamhet). Om en laglig rätt till konto införs blir tröskeln för att stänga ner någon på grund av en förseelse högre. Yttrandefrihetsexperten Nils Funcke har framhållit att varje yttrande bör bedömas för sig, inte personen bakom yttrandet. Vid moderering ska därför – som huvudregel – enbart yttrandet bli föremål för ingrepp, inte kontot bakom yttrandet.

Anonyma konton bör inte förbjudas. Tvärtom kan de många gånger bidra positivt till den fria åsiktsbildningen och larma om olika typer av missförhållanden (s.k. whistleblowers).

En juridisk eller fysisk person som startat ett anonymt konto ska anses ha avstått från de rättigheter som tillkommer verifierade konton. Vad som ska gälla i undantagsfall, såsom för anonyma konton där användaren senare ger sin identitet till känna för plattformsinnehavaren, bör utredas.

Konton på plattformar där användaren är anonym gentemot andra användare men denne identifierat sig gentemot plattformen bör tillerkännas samma skydd som ett konto verifierat till en specifik person eller organisation.

Otillåtet innehåll och moderering

Ett åsiktstorg som drivs av techjättarna bör inte kunna radera lagligt innehåll enbart på subjektiva grunder, det vill säga, inget innehåll får raderas, modereras eller förfördelas utifrån politisk eller filosofisk åskådning. Godtycklig moderering bör medföra vite och skadestånd.

Det ovan angivna får anses medföra att inlägg på ett åsiktstorg ska kunna modereras utifrån att innehållet är olagligt. Portalerna bör även kunna förbjuda för användarna uppenbart oönskat innehåll genom användarvillkor, såsom pornografi eller annonser.

Trusted flaggers och skuggbanning

Sverigedemokraterna är inte emot ett system med ”trusted flaggers” så länge inga andra syften finns än att flagga och ta ned olagligt innehåll såsom barnpornografi, terrorpropaganda, hybridkrigföring, drogförsäljning, prostitution och liknande. Opinionsbildande juridiska och fysiska personer bör som huvudregel däremot inte kunna utses till trusted flaggers utan att synnerliga skäl föreligger.

Skuggbanning som inte riktar sig mot uppenbara trollkonton, olagliga konton och ”botar” och liknande bör betraktas som bedrägeri från plattformarnas sida och därför vara olaglig.

Yttrandefrihet i EU

I den föreslagna EU-lagstiftningen på området (Europaparlamentets och rådets förordning om en inre marknad för digitala tjänster, 15 dec. 2020) ska innehåll som bryter mot lagen i ett medlemsland kunna tas ned i hela EU. Denna process bör istället regleras nationellt.

Det yttrandefrihetsrättsliga klimatet

För att ständigt hålla frågan om yttrandefrihet levande och aktuell, både för myndigheter och för enskilda, bör en myndighet, exempelvis Integritetsskyddsmyndigheten, få i uppdrag att övervaka och redovisa det yttrandefrihetsrättsliga klimatet på internet.

Rätten till överklagande

En självklar rättighet är att den som blir avstängd eller modererad ska ha rätt att få sin sak prövad av plattformen. Detta innebär att om en kontohavare får sitt konto nedstängt, sitt innehåll bortplockat eller otillbörligt modererat så ska plattformen inom en viss tid i detalj beskriva vad som föranlett åtgärden.

Yttrandefrihetsprocess

Om en kontohavare som innehar ett konto enligt de principer som anförts tidigare har fått sitt konto avstängt på någon av de stora plattformarna ska denne i vissa fall även kunna få sitt ärende prövat i domstol. Detsamma ska gälla modererat innehåll.

Det bör utredas vilken instans som är bäst lämpad för att driva process i denna typ av yttrandefrihetsmål, men särskilt Justitiekanslern kan lämpa sig väl för detta givet sin särskilda kompetens i yttrandefrihetsfrågor. I detta avseende skulle även ett beslut av JK att inte inleda en granskning tjäna som avgörande, i syfte att undvika att småmål väcks i onödan. Den instans som efter utredning anses ändamålsenlig ska tilldelas en anslagsökning i statsbudgeten.

Om en plattform tar ner innehåll som domstol senare bedömer som lagligt ska det finnas möjlighet till sanktioner och skadestånd. Offentliga debattörer med ett stort antal följare ska föranleda högre vite och skadestånd. Avstängningens längd samt huruvida denna kan ha resulterat i särskilt politiskt betydande konsekvenser på åsiktsbildningen –

såsom utifall avstängningen äger rum under en valrörelse – bör även påverka storleken på skadeståndet.

För att undvika godtycke och onödiga processer ska de som modererar innehåll på de stora plattformarna ha genomgått en utbildning i svensk yttrandefrihetsrätt. Denna utbildning skulle kunna erbjudas frivilligt även för andra.

Algoritmer

Den digitala information användare får ta del av på åsiktstorg liksom andra plattformar avgörs i hög grad av algoritmer. Algoritmer är en viktig komponent i företagens affärsidé och bör rätteligen betraktas som företagshemligheter.

Med hänsyn till detta är det orimligt att begära utlämnandet av källkod från berörda företag – däremot bör en enskild användare ha rätt att i ord ta del av fullödlig information gällande varför visst innehåll visats för honom eller henne.

För techjättarna bör det vara förbjudet att genom otillbörliga justeringar i algoritmer premiera eller missgynna vissa åsiktsriktningar eller partier. Sådan politisering bör betraktas särskilt allvarligt om följdverkningarna på den fria åsiktsbildningen är påtagliga, såsom vid manipulation av en sökmotor i samband med val.

Matheus Enholm (SD)

Fredrik Lindahl (SD)

Mikael Strandman (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Josef Fransson (SD)

Per Söderlund (SD)

Aron Emilsson (SD)

Jonas Andersson i Lingham (SD)

Tobias Andersson (SD)

Eric Palmqvist (SD)